

ÅRSRAPPORT 2023

KOMMUNIKATIONSCENTER

HJERNESKADERÅDGVNING

TALE OG KOMMUNIKATION

NEUROPÆDAGOGISK UNDERVISNING

NEUROFAGLIG ARBEJDSREHABILITERING

KOMMUNIKATIONSTEKNOLOGI

ORDBLINDEUNDERVISNING

LÆSE/SKRIVE TEKNOLOGI

PSYKISK SÅRBARHED OG MESTRING

Indhold

Indhold.....	2
Årsrapport 2023	3
Status på ydelser og leverancer i 2023.....	3
Kommunikationscentrets ydelser jf. ydelseskatalog.....	5
Statistik for abonnementsydelser med fri trækingsret for Holbæk og Odsherred Kommuner	6
Statistik for abonnementsydelser med fri trækingsret for Holbæk Kommune	11
Statistik for indtægtsdækket virksomhed	14
LæseTek på Voksenområdet	15
Afrunding.....	19

Årsrapport 2023

Med denne årsrapport vil vi fra Kommunikationscentret under CSU Holbæk gerne give vores samarbejdspartnere indblik i indhold og omfang af Kommunikationscentrets opgaver og ydelser i 2023.

Kommunikationscentret ydelser er:

- Udredning, undervisning, rådgivning og vejledning til voksne efter Lov om Specialundervisning for Voksne.
- Udredning af behov for hjælpemidler efter Serviceloven og Lov om Kompensation til Handicappede i Erhverv.
- Neurofaglig arbejdsrehabilitering efter Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats.
- Ordblindeundervisning med læse-/skriveteknologi efter Lov om Ordblindeundervisning for Voksne.
- Ordblindeundervisning med brug af læse-/skriveteknologi efter Folkeskoleloven.
- Kurser og individuelle ydelser efter aftale vedr. specifikke behov opstået som følge af funktionsnedsættelser.

Mål

Målet er at begrænse eller afhjælpe virkningerne af funktionsnedsættelser hos målgruppen, udvikle personlig kompetence og øge aktivt medborgerskab for den enkelte på alle kommunikative områder, herunder også uddannelse og beskæftigelse.

Målgruppe

Målgruppen er voksne med erhvervede hjerneskader og andre unge og voksne borgere med specifikke og varige funktionsnedsættelser, som kan tilgodeses ved hjælp af Kommunikationscentrets ydelser.

Status på ydelser og leverancer i 2023

CSU Holbæk indgår hvert år leveringsaftaler med Holbæk Kommune og Odsherred Kommune. Udgangspunktet for leveringsaftalen er den politisk vedtagne rammeaftale for Region Sjælland.

På kommunikationscenterområdet er der i rammeaftalen således aftalt en abonnementsfinansiering, hvor Holbæk og Odsherred Kommuner betaler en andel svarende til befolkningens størrelse. Denne aftalefinansiering giver Holbæk og Odsherred Kommuner fri trækingsret på tilbud omfattet af aftalen. Det betyder, at borgere og fagpersoner frit kan henvende sig direkte til Kommunikationscentret, CSU Holbæk, som visiterer til tilbuddene. Abonnementsfinansieringen dækker en række tilbud til voksne med forskellige former for funktionsnedsættelser benævnt og optalt i rapporten og uddybet fagligt i vedhæftede ydelseskatalog.

Kommunikationscentret løser desuden mange andre undervisnings- og rådgivningsopgaver finansieret via kontrakter med andre afdelinger i Holbæk Kommune, individuelle takster, kontrakter med andre uddannelsesinstitutioner, projekter m.m. Disse opgaver er ligeledes benævnt og optalt i rapporten og uddybet fagligt i vedhæftede ydelseskatalog. Yderligere oplysninger fås på vores hjemmeside www.csu-holbaek.dk.

I 2023 har de politiske mål for kerneområdet ” Social Indsats og udvikling ” (SIU), som vi er en del af, haft særligt fokus på temaerne ” Pilot i eget liv ” og ” Sammenhæng i indsatsen ”. Det betyder at årsrapport 2023 for Kommunikationscentret i år er skrevet med disse to politiske målsætninger i fokus:

Pilot i eget liv

Vores tilgang til borgeren er vigtig i det daglige arbejde. Fokus på borgeren handler om at inddrage borgeren i alle aspekter af det arbejde, vi udfører. Vi ønsker at give den nødvendige hjælp og bidrage til

udvikling og et værdigt liv trods sygdom, udfordringer og/eller handicap. Det handler om at give lige præcis den hjælp, der hverken under- eller overkompenserer, men så præcist så man kan leve sit liv med de ressourcer og drømme, der er til stede hos den enkelte.

Sammenhæng i indsatsen

Rigtig mange problematikker, som borgere henvender sig til os med, er mere nuanceret end blot afgrænset til en. Derfor skal vi blive bedre til at arbejde sammen på tværs af kerneområder – ikke ved siden af hinanden. Vi ønsker at kursister og borgere i Kommunikationscentret skal opleve en koordineret, helhedsorienteret, selvsikker og kompetent faglighed på tværs af kerneopgavernes ansvarsområder.

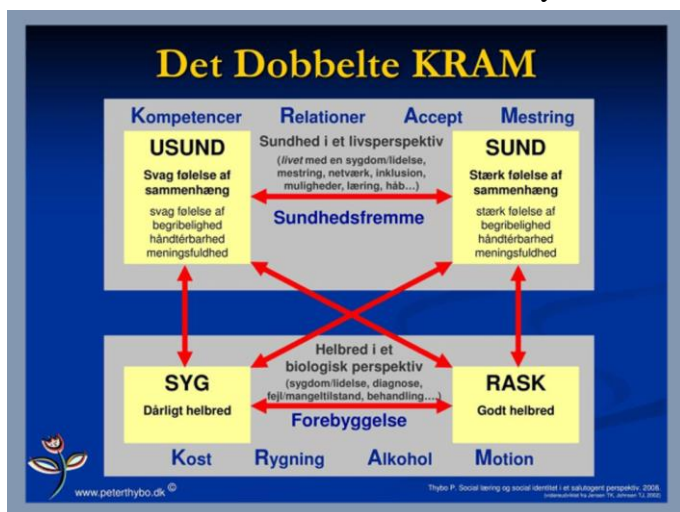
Det dobbelte KRAM

Supplerende til de politiske målsætninger har vi i Kommunikationscentret i 2023 valgt at sætte fokus på Det dobbelte KRAM, idet borgere og kursister hos os i høj grad har behov for pædagogisk og psykologisk støtte til at kunne håndtere opstået modstand og belastning i livet, når funktionsnedsættelser ændrer livsvilkår og identitetsopfattelse.

Det dobbelte KRAM modellen, udviklet af udviklet af Peter Thybo, bygger videre på de velkendte fysiske KRAM-faktorer herunder Kost - Rygning - Alkohol og Motion og supplerer disse med et mentalt sundheds-KRAM indeholdende Kompetencer - Relationer - Accept og Mestring. Disse tilføjelser handler om at kunne tackle modstand og belastning i livet. Der er således et særligt fokus på de faktorer, der opretholder, skaber eller genskaber menneskers psykiske robusthed og modstandskraft. I den forbindelse lægges der vægt på den kausalitet, der gør sig gældende mellem individ og omgivelser, livsvilkår og helbred, såvel som tanker og følelser.

For at styrke opmærksomheden særligt på dobbelt KRAM faktorerne har vi 2023 etableret og afholdt et samlet uddannelsesforløb for alle Kommunikationscentrets medarbejdere indenfor hjerneskadeområdet med fokus på den psykologiske del af rehabilitering. Vi inviterede Holbæk Kommunes medarbejdere indenfor hjerneskaderehabilitering med og fik på den måde skabt et godt grundlag for en sammenhængende indsats mellem kerneopgaverne i Sundhedscentret, Jobcentret, hos rehabiliteringsterapeuterne og i Kommunikationscentret. Uddannelsesforløbet blev afholdt af Chalotte Glintborg, professor i rehabiliterings psykologi ved Aalborg Universitet. Der har været stærk efterspørgsel på deltagelse og vi har derfor gentaget uddannelsesforløbet med deltagere fra såvel Holbæk Kommune som fra hele landets Kommunikationscentre og rehabiliteringstilbud i efteråret 23.

Det Dobbelte KRAM – en illustration af Peter Thybos model:

Ressourcefordeling

I Kommunikationscentret sker der kontinuerligt en udvikling i efterspørgslen på vores ydelser. Vi kanalisere vores ressourcer derhen, hvor efterspørgslen er størst og udvikler ydelserne i takt med samfundsudviklingen. Ventelisteforhold på abonnementsydelserne søges undgået, hvilket naturligt nok har betydning for serviceniveauet, da abonnementsfinansieringen er et fast beløb uanset aktivitetsniveau.

Varigheden af Kommunikationscentrets ydelser varierer. For eksempel har nogle borgere brug for en kortvarig rådgivning eller instruktion i brug af et hjælpemiddel, mens andre har brug for undervisningsforløb i op til et år. Antallet af ydelser kan derfor ikke sammenlignes på tværs af ydelserne, men sammenlignes med samme ydelse året før. Alle sager er imidlertid præget af individuelle løsninger og antallet i hvert fagområde påvirkes derfor af hver enkelt sags kompleksitet.

Kommunikationscentrets ydelser jf. ydelseskatalog

Kommunikationscentret er delt op i ydelser, der giver fri trækingsret for abonnenter og ydelser, der finansieres som indtægtsdækket virksomhed. Disse forhold fremgår i følgende oversigt, jf. ydelseskatalog.

Abonnementsydelser med fri trækingsret for Holbæk og Odsherred Kommuner

- Neuropædagogisk undervisning for borgere med erhvervede hjerneskader (DNU).
- Undervisning for borgere med tale- og kommunikationsvanskeligheder (Tale).
- Rådgivning, udredning, ansøgning via Serviceloven og instruktion i informations- og kommunikationsteknologi til personlig brug (IKT).
- Ordblindetest, udredning og undervisning på ordblindehold for voksne (LæseTek, finansiering via statens takster).

Abonnementsydelser med fri trækingsret for Holbæk Kommune

Undervisning for unge og voksne med:

- Psykiske og sociale vanskeligheder.
- Psykisk udviklingshæmning og IKT-behov vedr. kommunikationshjælpemidler.
- Udredning af dyskalkuli.
- Rådgivning, udredning af behov for hjælpemidler for borgere i læse-/skrivevanskeligheder, ansøgning via Serviceloven og instruktion til personligt brug.

Rådgivningstilbud for borgere i Holbæk Kommune

- Hjerneskaderådgivningen og rådgivning ved hjernerystelse finansieret i samarbejde mellem Holbæk Kommunes afdelinger: AUBO, AHLI og SIOU.

Indtægtsdækket virksomhed

- Afdækning af læsevanskeligheder og brug af læse-/skriveteknologi til job og uddannelse.
- Indsatser vedr. ordblindhed og brug af læse-/skriveteknologi i folkeskolen.
- Neurofaglig arbejdsrehabilitering for voksne med erhvervede hjerneskader.
- Udredning, rådgivning og instruktion vedr. IKT-hjælpemidler til job og uddannelse.
- Taleundervisning for borgere med hjerneskade indlagt på Holbæk Sygehus.
- Ydelser leveret til andre kommuner end abonnementskommunerne.
- Kurser og netværk for fagprofessionelle og individuelt aftalte forløb.
- Netværk for fagprofessionelle i forhold til specifik målgruppe.

Statistik for abonnementsydelse med fri trækingsret for Holbæk og Odsherred Kommuner

Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud (DNU)

Undervisningen i DNU af voksne med erhvervet hjerneskade er opbygget omkring teoretisk og praktisk viden om de problemstillinger, muligheder og begrænsninger, voksne med erhvervet hjerneskade står over for i mødet med deltagelse i arbejdsliv, familieliv, fritidsliv og øvrigt samfundsliv.

Målet med undervisningen er, at den hjerneskadede bliver i stand til at kompensere for mistede færdigheder, bliver bedre til at klare sig selv, tage del i det sociale liv og dermed opnå en bedre livskvalitet. Hovedelementerne i undervisningen er at arbejde med de kognitive, personligheds- og følelsesmæssige områder. Undervisningen tager udgangspunkt i det hele menneske og relationen til familie og til omgivelserne. Formålet er at styrke de sociale kompetencer som en del af en psykosocial rehabilitering og identitetsrekonstruktion. I undervisningsforløbet er der mulighed for at afklare, om det er relevant, at deltageren indstilles til afklaring og udvikling af arbejdssevne.

Undervisning for borgere med kognitive og psykosociale vanskeligheder efter erhvervet hjerneskade	Holbæk Kommune (antal borgere)	Odsherred Kommune (antal borgere)	I alt	Visitationer i alt
2021	37	22	59	46
2022	34	22	56	38
2023	36	11	47	40

I alt 47 kursister har i 2023 fået undervisning ugentligt fordelt på 23 udbudte hold. Ud af 40 visitationssager førte 27 til optagelse på hold i 2023. Der vil blive optaget en række kursister umiddelbart efter årsskiftet til 2024, idet starttidspunkt er valgt udskudt fra december 2023 til januar 2024 pga. særlige borgerhensyn. Henvisningerne kommer fra CSU-tale, CSU NFA, CSU Hjerneskaderådgivere, Sundhedscenter Holbæk og Odsherred, Hjerneskadekoordinator Odsherred foruden få individuelle henvendelser.

Psykosocial rehabilitering er som nævnt ovenfor DNU's grundlæggende omdrejningspunkt. Årets deltagelse i videreuddannelse med Charlotte Glintborg (psykolog ph.d.), hvis forskning indenfor hjerneskadeområdet bl.a. viser det betydningsfulde af at have fokus på identitetsrekonstruktion, taler lige ind i årets øvrige fokuspunkter, som har været "Det dobbelte KRAM", "pilot i eget liv" og at skabe "sammenhæng i indsatsen". Sidstnævnte blev i øvrigt udfoldet ved kurset, da deltagerne var forskellige samarbejdspartnere i Holbæk og Odsherred kommuner.

Det dobbelte KRAM

Det dobbelte KRAM's aspekter med fokuspunkter omkring kompetence, relationer, accept og mestring arbejder indenfor DNU's tilgang og understøtter "pilot i eget liv" og "sammenhæng i indsatsen". Følgende cases eksemplificerer det:

Fra sofa til keramiker og syerske!

Kvinde i slut 50'erne fortæller om undervisningen i DNU:

Jeg blev mødt af en stor faglighed og forståelse for min situation, fik lektioner i de kreative fag (keramik og håndarbejde), så jeg kunne inspireres til at komme i gang igen. Da jeg også har brug for, at få min person og situation på plads i mit liv, har jeg desuden fået "livet set fra oven", hvilket jeg synes er hårdt, men meget

givende. Man får en stor forståelse for sig selv og de andre i gruppen og personligt synes jeg, at jeg bliver gjort stærkere psykisk, ved at deltage i dette fag. Desuden har jeg sang, hvilket giver mig livsglæde og stemme- og læsetræning.

Samlet set har fokus for kursisten været:

- At få øje på det gode.
- At genskabe mening.
- At udvikle sig i fællesskab med andre.
- At udvikle nyorientering.
- At få fodfæste i sin tilværelse, eksistentielt.
- At være ”pilot i eget liv”.

Fra pension til flexjob!

60-årig kvinde, der var indstillet på pension, skriver om undervisningen i DNU:

DNU har lært os meget om det at have en senhjerneskade og leve med den efter en blodprop eller hjerneblødning.

Vi har haft nogle temaer, som har givet os meget indsigt i os selv og vores måde at reagere på. Temaerne har f.eks. været seksualitet/kærlighed, intimitet, hjerneskadetræthed og livet med senhjerneskade, som kan være svært efter en blodprop/hjerneblødning.

Nogle af os vil gerne gå her længere end 1½ år, men det er ikke muligt. Vi synes, det har givet os meget at gå her i DNU. Nogen af os er endda kommet så langt, at vi har fået flexjob, så selv vi kan se, hvor langt vi er kommet ved at gå herude i DNU.

Det at deltage i undervisningen i DNU har givet os troen på livet tilbage. Det er godt nok ikke det samme som vi havde før, men vi har lært, at vi kan få et ok liv, hvis vi selv vil.

DNU... har hjulpet så mange mennesker gennem årene.

Kursisten har i undervisningen mødt:

- Udviklingsramme i forhold til funktionsniveau, især i kognitiv henseende.
- Fællesskabet sammen med ligestillede.
- Fællesskab med gamle venner/bekendtskaber.
- Facilitering af erkendelsesprocesser om ny livsbetingelser og livssituationer.
- Dele glæder og sorger.
- Gennemgå og få støtte i en sorgproces.
- En ramme hvor man kan genvinde humør og tro på livet.
- At blive ”pilot i eget liv”.
- Sammenhæng i indsatsen via samarbejde med jobcenter og støtte/kontaktpersoner/Neurofaglig Arbejdsrehabilitering (NFA) mfl.

Øvrige tilbud

- Pårørendetilbud
  - Tilbud til pårørende med ramte i kommunikationscenteret fra Holbæk og Odsherred kommune – 14 deltagere.
  - Tilbud til pårørende af ramte i Holbæk kommune – 10 deltagere.
- Patientuddannelsesforløbet ”livet med hjerneskade” i samarbejde med Holbæk, Kalundborg og Odsherred kommune – 12 deltagere i Holbæk, 10 i Odsherred og 12 i Kalundborg.
- Samarbejder med genoptræning i Holbæk, Odsherred kommuner og støttekontaktteam i Holbæk kommune, samt hjerneskaderådgivere i Holbæk og Odsherred kommuner.
- Individuelle samtaler supplerende holdundervisningen.

Tale og Kommunikation

I Tale og Kommunikation er opgaven udredning af sprog-, tale- og kommunikationsvanskeligheder og intervention af personer med erhvervet hjerneskade, stemme- og stammevanskeligheder samt vanskeligheder som følge af ALS, sklerose eller Parkinsons sygdom. Vi arbejder derudover med teknologi som et supplement til talen eller som et led i den logopædiske indsats. I de senere år er transpersoner kommet til som ny målgruppe. Målgruppen tilbydes såvel individuelt og gruppevist træningsforløb med henblik på at opnå varig stemmeomlægning.

Statistik for 2023 opdelt i antal borgere ser ud som følger:

Visitation, udredning af tale- og kommunikationsvanskeligheder og undervisning ved hjerneskade og stemme-/stamme vanskeligheder herunder transkønnede samt vanskeligheder som følge af ALS, sklerose eller Parkinsons sygdom.	Holbæk Kommune (antal borgere)	Odsherred Kommune (antal borgere)	I alt
2021	182	100	282
2022	152	87	239
2023	170	97	267

Herunder er ovenstående tabel uddybet med en opdeling i antal logopædiske udredninger, individuelle forløb, holdundervisning og sagsbehandlinger uden forløb. De samlede tal er for borgere med sproglige vanskeligheder, talevanskeligheder, stemmelidelser samt progredierende neurologiske lidelser og andre logopædiske problemstillinger.

HOLBÆK KOMMUNE	2021	2022	2023
Udredninger	144	115	152
Individuelle forløb	148	123	148
Holddeltagere (antal personer)	14	20	5
Sagsbehandling uden forløb	10	11	13

Tabel 1 viser hvor mange udredninger, individuelle forløb, antal holddeltagere og sagsbehandlinger uden forløb, der har været udbudt for borgere i Holbæk Kommune i hhv. 2021, 2022 og 2023.

ODSHERRED KOMMUNE	2021	2022	2023
Udredninger	76	70	84
Individuelle forløb	84	73	78
Holddeltagere (antal personer)	9	6	3
Sagsbehandling uden forløb	11	5	11

Tabel 2 viser hvor mange udredninger, individuelle forløb, antal holddeltagere og sagsbehandlinger uden forløb, der har været udbudt for borgere i Odsherred Kommune i hhv. 2021, 2022 og 2023.

HOLBÆK OG ODSHERRED KOMMUNE	2021	2022	2023
Udredninger	220	185	236
Individuelle forløb	232	196	226
Holddeltagere (antal personer)	23	26	8
Sagsbehandling uden forløb	8	16	21

Tabel 3 viser hvor mange udredninger, individuelle forløb, antal holddeltagere og sagsbehandlinger uden forløb, der har været udbudt for borgere i både Holbæk Kommune og Odsherred Kommune i hhv. 2021, 2022 og 2023.

Det dobbelte KRAM

I vores logopædiske arbejde har vi fokus på kommunikation fx i form af samtalestøtte til mennesker, der har fået ødelagt dele af sproget som følge af stroke. Her er de dobbelte KRAM-faktorer som accept, relationer og mestring helt centrale begreber. Det at se mennesket som kompetent uanset de sproglige vanskeligheder er forudsætningen for en vellykket logopædisk indsats. Vi ved at det er vigtigt at indgyde håb, så borgeren har motivation for at indgå i den logopædiske intervention. I bestræbelserne på at styrke vores kerneydelser, har alle logopæder været på kursus i psykologisk rehabilitering. Dette har givet en øget bevidsthed om vigtigheden af at tage hånd om de emotionelle følger af en skade på hjernen. I den forbindelse har vi styrket fokus på borgerens egen oplevelse, altså hvad er meningsfuldt og har værdi for borger at arbejde med. For at belyse det konkrete arbejde med de dobbelte KRAM-faktorer, giver vi nedenfor et par eksempler fra vores daglige virke:

Vi møder en kvinde i slut 60'erne i fase II på sygehuset. Hun er ramt af stroke i svær grad og har store vanskeligheder med at kommunikere. Hun er krisepræget og naturligt frustreret, men kan ikke udtrykke sig verbalt med ord. Kommunikationen er præget af gråd og lyde, der ikke kan tolkes, idet der ikke kan dannes ord. I den situation vil det ikke være meningsfuldt at påbegynde en logopædisk test. På grund af skadens store omfang er det vigtigere at arbejde med selve relationen mellem logopæd og patient. Relationsarbejdet åbner mulighed for kvindens indsigt i, at der er andre kompetencer til at kommunikere med, på trods af et manglende verbalt sprog. Hun lærer at anvende en staveplade og senere også en tekst-til-tale computer. Derigennem viser det sig, at hun er i stand til at udtrykke sine følelser og behov. Gennem den logopædiske udredning bliver det klart, at skriftsproget er hendes sproglige styrke. Valget om indledningsvist at fokusere på det relationelle blev i denne sag en måde at sikre kommunikationen på, som de traditionelle tests ikke umiddelbart havde givet mulighed for.

Vi møder en mand i 50'erne i fase III på Kommunikationscentret. Han har forinden været indlagt med stroke på sygehuset. Denne mand er tidligere underviser og har altid mestret det danske sprog rigtig godt. Nu har skaden ramt centralt i hjernens sprogcenter. Hans sprog er begrænset til enkeltord. Emotionelt er han meget berørt og opgivende overfor sin situation. Der ses stor motivation for at arbejde med sproget, men de emotionelle følger fylder meget og bearbejdes sideløbende med den egentlige intervention. Relationerne mellem mennesker betyder rigtig meget for ham, og til dette har sproget været den vigtigste forbindelseslinje. Hvad vil der ske nu, hvor sproget er gået i stykker? Han visiteres til det individuelle forløb, hvor der fokuseres på accept og mestring af nye strategier for kommunikation. Efterfølgende får han mod på holdundervisning med andre i samme situation. Her opleves nye muligheder for at samtale, på trods af, at det verbale sprog fortsat er præget af vanskeligheder. Efter at have været tilknyttet Kommunikationscentret i et lille års tid, er han klar til at møde verden udenfor de trygge rammer. I dag er vedkommende i job-prøvning og har fået mod på at vende tilbage til en ny hverdag.

Tale- og kommunikationsvanskeligheder løses i nogen udstrækning med brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT), hvorfor vi har organiseret os med tværgående funktion mellem de to teams.

Informations- og kommunikationsteknologi for borgere med erhvervede hjerneskader, neurologiske sygdomme, traumer, gigtlidelser mv.

IKT Specialrådgivnings kerneopgave er at finde teknologiske løsninger til personer med svære funktionsnedsættelser. Teknologien er derfor et fast omdrejningspunkt i vores virke og vi orienterer os løbende mod nye produkter og anvendelsesmulighederne af de allerede eksisterende produkter.

Statistik for udredning, afprøvning og støtte til implementering af IKT kommunikationshjælpemidler i 2023 opdelt i antal borgere ser ud som følger:

IKT-opgaver vedr. udredning, rådgivning, afprøvning af IKT-hjælpemidler og støtte til implementering ift. borgere med kommunikative, kognitive og motoriske udfordringer	AB		T			AB + T
	Holbæk Kommune (antal opgaver)	Odsherred Kommune (antal opgaver)	Jobcenter Holbæk (antal opgaver)	Jobcenter Odsherred (antal opgaver)	Andre Kommuner (antal opgaver)	I alt (antal opgaver)
	Jf. Lov om social service samt Lov om specialundervisning for voksne	Jf. Lov om social service samt Lov om specialundervisning for voksne	Jf. Lov om aktiv beskæftigelse	Jf. Lov om aktiv beskæftigelse		
2021	57	13	8	0	4	78
2022	59	13	13	0	0	85
2023	43	11	13	0	9	76

AB = abonnement; T= takstfinansieret

Det dobbelte KRAM

I IKT Specialrådgivning har vi år stillet skarpt på det dobbelte KRAM. Vores kerneopgave er blevet styrket ved at tage udgangspunkt i de mentale KRAM-faktorer. I lyset af disse faktorer har vi i højere grad fokuseret på, hvad der har værdi for det enkelte menneske og hvordan vi kan understøtte dette i kommunikationen. Nedenstående case tager udgangspunkt i et reelt borgerforløb med fokus på de mentale KRAM-faktorer:

Vi møder borger første gang i egen lejlighed på et botilbud i kommunen. Forud for dagens besøg har vi modtaget en henvisning fra ASK-vejleder (Alternativ Supplerende Kommunikation) på botilbuddet, samt afholdt indledende afklarende møde med forældre og personale. Borger er i starten af 30'erne og er født med cerebral parese. Borger har udfordringer med at producere verbal tale samt skriftsprog. Kommunikation er således begrænset og afhængig af omgivelsernes støtte. Basale behov såvel som komplicerede følelser kommunikerer via borgers minimale verbale tale. Derfor er kommunikationen begrænset af samtalepartnerens kendskab til borger, kontekst og budskab. Ligeledes spiller både tålmodighed og tid en stor rolle for kommunikationen. Borger oplever denne manglende selvstændighed i flere forskellige sammenhænge. Det udfordrer den nære kommunikation med personalet på botilbuddet, men også kommunikation over afstand med familie og venner. Borgers forhåbning er at opnå en større autonomi i begge sociale arenaer.

I gennem forløbet med IKT Specialrådgivning bliver det hurtigt tydeligt, at borger har mange ressourcer i kommunikationen. Vi ser en stærk motivation for at blive forstået og gode kompetencer indenfor den teknologiske verden. Borgers udfordringer sammenholdt med disse ressourcer danner grundlaget for, hvilke krav vi kan stille til den konkrete kommunikationsløsning. Den videre afprøvningsperiode har til formål at udrede, hvilken kommunikationsløsning borger profiterer mest muligt af og som samtidig skaber størst værdi. IKT Specialrådgivning udarbejder anbefaling til hjælpemiddelafdelingen i kommunen, som bevilger den endelige kommunikationsløsning. Ved afslutningen af forløbet mestrer borger at anvende kommunikationsløsningen i det daglige. Vi oplever at løsningen ikke kun støtter samtaler om konkrete behov, men tilmed muliggør fortællinger fra det levede liv fortalt af borger selv. Borger sender og modtager selvstændigt beskeder og løsningen sikrer således kommunikationen over afstand.

Statistik for abonnementsydelse med fri trækingsret for Holbæk Kommune

Undervisning for unge og voksne med psykiske vanskeligheder.

Kurser for psykisk sårbare unge og voksne på "De Små Hold" er udformet som individuelt tilrettelagt kompenserende specialundervisning og foregår på hold tilpasset henholdsvis unge og voksne. Målet er, at kursisterne får mod på uddannelse, job og medborgerskab. Udover "De små hold" tilbyder vi individuelle kursusforløb indenfor afgrænsede emner.

Undervisning for psykisk sårbare og borgere med generelle indlæringsvanskeligheder	Holbæk Kommune (antal borgere)
2021	41
2022	39
2023	34

Der er afholdt 23 visitationssamtaler i 2023, hertil har der været 6 borgere på besøg med henblik på senere visitationssamtale og start på De Små Hold eller start i andre uddannelses tilbud.

Der er 5 kursister i individuelle tilbud, men stadig under VSU-loven som følge af generelle indlæringsvanskeligheder eller andre funktionsnedsættelser. En enkelt kursist er indskrevet på anderledes vilkår som følge af varigt erhvervet hjerneskade, men ung alder.

Henvisninger kommer fra sagsbehandling i SIOU, sagsbehandlere for uddannelsesparate og aktivitetsparate unge i AUBO, Uddannelsesvejledningen og via social sagsbehandling for unge under 18 år.

Alle kursister har individuelle undervisningsmål med udgangspunkt i et fagkatalog, som danner ramme om tilbuddet. Målene evalueres halvårligt, og fagkataloget er bygget op om fagene dansk, matematik, engelsk og samfundsfag foruden kreative fag inden for kunst, mad, natur og bevægelse. Derudover indgår individuelle tilbud om brug af hverdagsteknologi som strukturredskab. Alle medarbejdere i tilbuddet er uddannet psykiatrivejledere.

Sammenhæng i indsatsen

I 2023 har der på De Små Hold været stort fokus på at opkvalificere de unge fagligt og udvikle deres faglige kompetencer så de kan fortsætte videre i ordinær uddannelse. Vi har sikret at kursister kommer videre i arbejdspraktik og på uddannelse. Vi har især haft god succes ved at undervise unge mennesker, der manglede deres folkeskoleprøver, så de igen fik mod på at lære og gå i skole. Det er faktisk gået så godt at flere af vores borgere kunne fejre det med fine resultater i dansk, engelsk og matematik på VUC.

2023 har samtidig været et år, hvor De Små Hold blev overvejet reducerede, som et led i politisk budgetforhandling i Holbæk Kommune. Heldigvis blev De Små Hold ikke reducerede, blandt andet fordi vi spurgte vores samarbejdspartnere om, hvad de mente at De Små Hold egner sig til og vi fik nogle gode svar, som beskriver hvad De Små Hold leverer:

"Mange af vores 12.000 unge mellem 15 og 30 år har haft en afbrudt skolegang med skolevægring, angst, udredning osv. og har derfor ofte misset store dele af deres undervisning, hvilket også har medført, at de ikke har de afgangsprøver der skal til, for at de kan komme videre i uddannelsessystemet.

På de små hold har de kunnet tilbyde den langsomme opstart, det reducerede skema, de relevante fag, for at vores unge igen får lidt tro på egne evner, kommer over folkeskolens traumer, bliver motiveret til fremtidens mulige uddannelser og får øjnene op for, hvad det vil sige at tage nogle selvstændige valg og blive behandlet som voksne mennesker."

UU-Vejleder

Jeg peger ofte på de små hold til psykisk sårbare unge, som har svært ved at deltage i ordinær klassesammenhæng, men som stadig gerne ønsker faglig opkvalificering. De små hold er det eneste tilbud vi har i beskæftigelsesindsatsen, der både tilgodeser psykisk sårbarhed og faglig opkvalificering.

Jeg oplever et tæt samarbejde med undervisere på de små hold. De er gode til at kontakte sagsbehandler, hvis der er udfordringer med den unges fremmøde eller andet, så vi kan tilrette planen sammen med den unge og dermed øge muligheden for at gennemføre forløbet og blive klar til at påbegynde uddannelse. Jeg oplever ligeledes at undervisere på de små hold er med til at sikre at de unge får tilmeldt sig eksamen på fx VUC og dermed støtte den unge i overgangen mod uddannelse.

Sagsbehandler

Det dobbelte KRAM

De Små Hold vægter de almene faglige fag højt, men vi bruger fagene som det fælles tredje, der kan fokuseres på i stedet for angsten eller andre psykiske sårbarheder. Igennem undervisningen i dansk og matematik oplever de unge at erhverve kompetencer, som de indtil nu ikke vidste de havde. Det giver en fornyelse af meningsfuldhed og accept af egne muligheder, når det lykkes at mestre noget, som ikke er lykkedes tidligere.

Sidste år modtog vi en ung mand diagnosticeret med autisme og ADHD. Den unge mand bor på bosted, har gennemført en STU og været i arbejdspraktik tidligere. Baggrunden for optagelse var et ønske om at færdiggøre sine folkeskoleprøver. Da den unge startede på De Små Hold (DSH) savnede han **kompetencer** sammen med følelsen af meningsfuldhed ved at sidde i en klasse og modtage undervisning.

Igennem sin tid på De Små Hold har denne unge mand nu udviklet sine studiekompetencer og fået faglig selvtillid. Han har udviklet **relationer** til andre kursister, som rækker udover hans bosted. Dertil kommer en ændret livsstil med sundere kostvaner og masser af **motion** i form af styrketræning.

Kravene er blevet skærpet igennem hele forløbet og den unge mand har måttet **acceptere** at verden til tider stiller, hvad der kan føles som urimelige krav. Denne unge mand har oplevet at **mestre** kravene på De Små Hold, han er nu begyndt på VUC, hvor han skal færdiggøre matematik til jul og har fået et ønske om at flytte for sig selv uden hjælp fra bosted.

Hjerneskade- og hjernerystelsesrådgivningen i Holbæk Kommune

Hjerneskade- og hjernerystelsesrådgivningen bidrager til at binde de rehabiliterende indsatser sammen, så borgere, pårørende og fagpersoner omkring borgeren kan navigere i de ændrede livsvilkår, der følger med en hjerneskade eller hjernerystelse.

Nedenstående er registrering af antal borgere som Hjerneskaderådgivningen og Hjernerystelsesrådgivningen har beskæftiget sig med i 2023:

Hjerneskaderådgivning til borgere med erhvervet hjerneskade	2022	2023
Rehabilitering på avanceret niveau	69	71
Rehabilitering på specialiseret niveau (døgn + amb.)	19	15

Rådgivning til borgere med hjernerystelse og senfølger efter hjernerystelse	2022	2023
Borgere over 18 år – nye i 2023	38	53
Borgere under 18 år	2	1

Når en borger får en hjerneskade, sættes livet midlertidigt på pause, og i den første tid kan borgeren have brug for at fagpersoner, familie og andre træffer nødvendige valg og sætter en retning for rehabiliteringsforløbet. Hjerneskaderådgivningens fornemste opgave er så hurtigt så muligt og så fagligt velfunderet og ansvarligt som muligt, at sikre at borgeren kan tage over og igen blive pilot i sit eget liv. En skade på hjernen

er en kompleks indgriben i et menneskes liv og mulighed for at leve det liv borgeren gerne vil. Derfor støtter hjerneskaderådgivningen borgeren og dennes familie i at finde tilbage og finde nye veje i livet. Borgeren og pårørende sikres sammenhæng i rehabiliteringsforløbet gennem det tværfaglige samarbejde med og omkring borgeren samt den rette indsats til rette tidspunkt.

Samlet set arbejder Hjerneskaderådgivningen og den samlede hjerneskadeindsats i Holbæk Kommune ud fra følgende rehabiliteringsbegreb (Hvidbogen 2022, Marselisborgcenteret):

Rehabilitering er målrettet personer, som oplever eller er i risiko for at opleve begrænsninger i deres fysiske, psykiske, kognitive og/eller sociale funktionsevne og dermed i hverdagslivet. Formålet med rehabilitering er at muliggøre et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet.

Rehabilitering er en samarbejdsproces mellem en person, pårørende, professionelle og andre relevante parter. Rehabiliteringsindsatser er målrettede, sammenhængende og videns baserede med udgangspunkt i personens perspektiver og hele livssituation.

Hjernerystelse og sammenhæng i indsatsen

Hjernerystelsesindsatsen er i løbet af de senere år efterhånden godt forankret i Holbæk Kommune gennem de nuværende indsatser: Hjernerystelsesrådgivningen, tidlig indsats på Sundhedscenteret, jobrettet indsats Neurofaglig arbejdsrehabilitering (NFA) og supplerende indsatser fra IKT omkring hjælpemidler.

Hjernerystelsesrådgivningen følger løbende de nationale udviklingstendenser, deltager i netværk og relevante konferencer for at være opdateret på den nyeste viden, kunne give kvalificeret rådgivning og vejledning til borgere og fagpersonale.

Dette område er forholdsvist nyt, og der arbejdes stadig på at afdække behov for indsatser, udvikle rådgivningen og stillingtagen til serviceniveauet.

Det dobbelte KRAM:

Kommunikationscenteret har i 2023 haft fokus på at tydeliggøre, hvordan vi inddrager Det dobbelt KRAM i hjerneskaderehabilitering. Her illustreret ved en borgerfortælling:

En mand midt i 60'erne kontakter Hjernerystelsesrådgivningen på opfordring fra egen læge. Han har slået sit hoved for 4 mdr. siden og oplevelser fortsat hjernerystelsessymptomer. Dette har medført, at han har været nødsaget til at sygemelde fra sit lederjob i det offentlige. Han beskriver, at han efter hovedtraumet oplever at være lagt ned og ikke at kunne fungere som tidligere. Gennem samtalen kortlægges symptomerne, hvordan hverdagen fungerer, hvor han oplever begrænsninger og hvilke måder han selv har forsøgt at arbejde med udfordringer. Hjernerystelsesrådgivningen giver under samtalen anbefalinger til nye strategier, psykoedukation, energiforvaltning samt graduering af aktiviteter. Mellem de to samtaler arbejder han med nye strategier og opnår en symptomlindring og en indsigt i at han må ændre sin tilgang til sit arbejdsliv. Samlet set opnår han nye kompetencer, en begyndende accept af nye livsvilkår, hvilket gør ham bedre til at mestre sin hverdag og tilbagevende til arbejdsmarkedet. Han lægger i samtalen vægt på betydningen af relationen med hjernerystelsesrådgiver.

Udvikling

Hjerneskade- og hjernerystelsesrådgivningen har i samarbejde med Sundhedscentret og Det Neuropædagogiske Undervisningstilbud udviklet et pårørendeforløb over 5 gange, og det har været afholdt en gang i foråret 2023 med god respons fra de pårørende.

Hjerneskaderådgivningen har været initiativtager og facilitator til at få implementeret de Nationale Anbefalinger for Tværsektorielle forløb for voksne med erhvervet hjerneskade til borgere uden for arbejdsmarkedet.

Den tidligere udarbejdede Håndbog for Hjerneskaderehabilitering i Holbæk Kommune er også fremstillet i en pixiudgave for at sikre en lettere tilgang i hverdagen for medarbejderne.

Hjerneskaderådgivningen har været ideudviklere og en aktiv del af planlægning og udførelse for uddannelsesforløb i rehabiliteringspsykologi med tværfaglig deltagelse fra Holbæk kommune og andre

omkringliggende kommuner.

Hjerneskerådsgivningen har været vært ved årsmødet for hjerneskeredehabilitering i Holbæk kommune med oplæg fra neuropsykolog Lone Vestager fra Center for hjerneskered, hvor temaet var indsigtsmæssige udfordringer i neuro-rehabiliteringen.

Hjerneskerådsgivningen afholder fire årlige introduktionseftermiddage til nye medarbejdere på området.

Statistik for indtægtsdækket virksomhed

I det følgende ses statistik for den indtægtsdækkede virksomhed i seneste tre år.

LæseTek

Indtægtsdækket virksomhed på grundskoleområdet

	Antal ydelsepakker vedr. læse-/skriveteknologi til folkeskolen	Kurser og indsatser på privatskoler, lilleskoler samt interne skoler i kommunen	Udredning af læse-/skrivevanskeligheder på 10. klassecentret
2021	123	3	2
2022	106	9	4
2023	125	7	6

LæseTek indgår hvert år en leveringsaftale med Læring og Trivsel, Holbæk Kommune vedr. samarbejde om indsats for ordblinde elever i folkeskolen kaldet Projekt e/læsning i skolen. Ydelsepakkerne i tabellen ovenfor er en del af aftalen. Aftalen indholdsfornyres hvert år og omhandler såvel opfølgning på elevernes brug af læse- og skriveteknologi samt indsatser leveret på CSU Holbæk i form af seks ugers koncentreret e/skoleforløb for de ældste og hårdest ramte ordblinde elever. Hertil kommer samspil med lærere og forældre gennem møder og gennem kurser tilrettelagt for forældre, lærere og pædagoger.

I alt er der i 2023 indskrevet 405 elever i Projekt e/læsning i skolen, heraf er 125 elever indskrevet i 2023. Det høje antal ydelsepakker de senere år er et positivt udtryk for, at flere elever er blevet testet for ordblindhed og får den nødvendige læse-/skriveteknologi introduceret i løbet af de første skoleår.

Det dobbelte KRAM

I kommunens klasselokaler er de ordblinde elever afhængige af, at de bliver undervist af lærere, der har viden om ordblindhed og læse-/skriveteknologi. På LæseTek har vi fokus på kompetenceudvikling af faglærernes kendskab til, hvordan de planlægger en undervisning, der inkluderer elever i skriftsproglige vanskeligheder. I Holbæk Kommune er vi blevet gode til at diagnosticere de ordblinde elever og undervise dem i brugen af hjælpemidler, og det næste skridt mod en ordblindvenlig skole er, at lærerne bliver klædt på til at indtænke brugen af læse-/skriveteknologi i alle fag, hvor der skal læses og skrives. LæseTek afholder derfor lærerkurser på alle kommunens skoler særligt målrettet faglærerne, hvor lærerne dels opnår øget kendskab til hjælpemidlerne, dels bliver præsenteret for didaktiske greb, der er relevante, når eleverne skal læse og skrive i fagene.

Relationen mellem den ordblinde elev og faglæreren styrkes, når læreren møder eleven i de særlige udfordringer, der er forbundet med det at være ordblind. Derudover styrkes elevens indsigt i og accept af, at læse-/skriveredskaberne er et brugbart og relevant redskab på tværs af fag. Herved øges elevernes udbytte af undervisningen og derved deres deltagelsesmuligheder.

Yderligere opgaver på grundskoleområdet

I 2023 har LæseTek bl.a.:

- Holdt oplæg om ordblindeindsatsen i Holbæk Kommune på Socialudvalgets temadrøftelse om fællesskab og medborgerskab.
- Haft besøg af Børne- og skoleudvalget i e/skolen i forbindelse med budgetaftalens mål om mere ordblindevenlige skoler i Holbæk Kommune.
- LæseTek har efter bevilling fra Egmontfonden indgået aftale om særligt undervisningsforløb for børn i lærings- og kontaktklasser med fokus på:
  - Oplæg om læse-/skrivevanskeligheder og komorbiditet (sammensatte vanskeligheder)
  - Præsentation af læse-/skriveteknologi med workshop for medarbejdere
  - Didaktiske overvejelser – hvordan kommer vi godt videre?
  - Information om co-teaching forløb.

LæseTek på Voksenområdet

Informations- og kommunikationsteknologi ved læse-/skrivevanskeligheder

I følgende er opgjort sager som handler om hjælpemidler til personligt brug for borgere med skriftsproglige vanskeligheder.

IKT-sager vedr. udredning af behov for læse-/skriveteknologi og ansøgning om hjælpemidler jf. Serviceloven	Holbæk Kommune (antal borgere)	Odsherred Kommune (antal borgere)
2021	51	10
2022	45	10
2023	46	10

OBS udredning er omfattet af abonnement i Holbæk og afregnes pr sag i Odsherred.

Indtægtsdækket virksomhed vedr. læse/skriveteknologi på voksenområdet og kurser:

	Jobcentersager vedr. udredning af behov for læse-/ skriveteknologi (Holbæk Kommune)	Jobcentersager vedr. udredning af behov for læse-/ skriveteknologi (Odsherred Kommune)	Antal kurser afholdt for fagfolk, fx Uddannelsesforbundet og Professionshøjskoler
2021	43	8	5
2022	31	6	7
2023	23	9	5

Ordblindeundervisning for voksne (OBU)

Ordblindeundervisning for voksne er statsligt finansieret og foregår såvel i Holbæk som Odsherred Kommuner, jf. vores leverandøraftale med VUC Holbæk.

Der er i 2023 foretaget 40 ordblindetest og 25 ordblindeudredninger.

Antallet af kursister til ordblindeundervisning er omfatter tre ugentlige hold i Holbæk og et ugentligt hold i Odsherred.

Ordblindeundervisning	Antal kursister
2021	62
2022	53
2023	47

Det dobbelte KRAM

Ordblindeundervisning kan være livsforandrende og kan give de ordblinde kursister kompetencer, som gør at deres læse-skrivevanskeligheder ikke bliver begrænsende for at de kan opnå deres ønsker og mål i livet. Case:

Vi har på LæseTek en håndværker i ordblindeundervisning. Jobbet som håndværker er fysisk hårdt og han ville derfor gerne skifte branche inden han blev nedslidt, men var klar over, at han behøvede bedre skriftlige kompetencer, hvis det skulle blive en realitet. Han havde gennem hele livet været afhængig af andres hjælp til læsning og skrivning. Han startede derfor til undervisning og fik derudover IT-hjælpemidler og instruktion. Undervisningen og hjælpemidlerne gjorde hurtigt en stor forskel for ham. Han kom i gang med at læse og skrive i sin hverdag og har for nylig for første gang i sit liv selvstændigt skrevet en jobansøgning. Ansøgningen førte både til en jobsamtale og tilmed til et nyt job.

Dyskalkuli

LæseTek udreder dyskalkuli i forhold til voksne borgere med matematikvanskeligheder og 5 borgere har modtaget denne ydelse i 2023.

OBUdOBU

Fjernundervisning via digitale løsninger fik i 2020 LæseTek til at gå i luften med udgivelse af digitale undervisningsmaterialer under navnet OBUdOBU.

OBUdOBU udspringer af LæseTeks mangeårige erfaring med udarbejdelse af digitale undervisningsmaterialer til ordblinde/læsesvage unge og voksne, hvor brugen af læse- og skriveteknologi er essentiel. Abonnenterne er specialundervisningsinstitutioner over hele landet. OBUdOBU har i 2023 12 abonnenter fordelt i hele landet.

Kort video om OBUdOBU: <https://youtu.be/SZRKXnFK3Vo>

Andre opgaver i LæseTek på voksenområdet

Udover nævnte ydelser har konsulenter fra LæseTek afholdt workshops vedr. IT og brug af læse-/skriveteknologi for STU- medarbejdere ved CSU Holbæk.

Oplæg ved LæseTek på det årlige ordblindearrangement på Holbæk Bibliotek i forbindelse med international ordblindeuge i uge 40.

Ekstern undervisning

Professionshøjskolen Absalon

LæseTek har undervist på to parallelle specialiseringsmoduler, *Inklusion af elever i skriftsprogsvanskeligheder*, på læreruddannelsen på Professionshøjskolen Absalon i Trekroner.

Vestegnen HF & VUC og LæseTek, CSU Holbæk

LæseTek har afholdt kursus om talegenkendelse i undervisningen

OBUFVU Sammenslutningen

LæseTek har afholdt kursus med følgende to fokusområder:

- Dansk som andetsprog og ordblindhed
- Læse-/skriveteknologi i ordblindeundervisning

Eksterne oplæg og landsdækkende medieindslag

LæseTek er i gang med at udarbejde film om ordblindeundervisning til brug for Undervisningsministeriet. Arbejdet foregår i samspil med Absalon og UVM.

Neurofaglig Arbejdsrehabilitering (NFA)

Alle forløb i NFA afregnes individuelt efter aftale om for-samtale, indsats aftalt i uger og afsluttende rapport eller funktionsevnevurdering. Forløbene har i 2023 varieret i længde fra 2- 15 måneder, se ydelseskatalog for yderligere beskrivelse.

NFA løser primært opgaver i samspil med samarbejdspartnere i Holbæk Kommune: AUBO, sygedagpenge/jobafklaring. Der er mulighed for opgaver i nabokommunerne.

Statistik for 2023 opdelt i antal borgere ser ud som følger:

Afsluttede sager	Sag vedr. erhvervet hjerneskade	Sag vedr. hjernerystelse	Sag. vedr. andre neurologiske lidelser
2021	27	10	0
2022	29	21	1
2023	21	14	1

Ovennævnte borgerantal fordeler sig på følgende indsatser:

Holbæk kommune	2022	2023
Forsamtale	40	39
Status	4	9
Rapport	21	18
Funktionsevnevurdering	10	3
Mentor (timer)	14	7
Uge (forløb)	720	914

Året 2023 har været præget af færre funktionsevnevurderinger og alle borgerne har være henvist fra Holbæk Kommune. Målgruppen som tilbydes NFA indsatser er uændret, men i 2023 har vi modtaget første henvisning på en borger med diagnosen "senfølger efter Covid 19".

I 2023 har der været stigning i henvendelser vedr. mentorforløb til borgere, der tidligere har fået bevilliget fleksjob. Formålet med mentorstøtten er i et kortvarigt og målrettet forløb, at støtte borgeren og den nye arbejdsplads i implementeringen af aktuelle skånevilkår, hjælpemidler og kompenserende ordninger.

Det er vores erfaring at indsatsen skaber ro, tryghed, konkret og tydelig kommunikation, der leder til sammenhæng mellem arbejdssevne og arbejdsfunktioner i borgerens fleksjob.

Sideløbende har vi fokus på udviklingen indenfor hjerneskade- og hjernerystelsesområdet, da vi lægger stor vægt på at have og anvende den nyeste viden. I april deltog vi på "Landskonferencen om hjernerystelse", udbudt af Dansk Center for Hjernerystelse.

I juni og august har vi deltaget på uddannelsesforløbet "Rehabiliteringspsykologi i praksis" sammen med kolleger i Kommunikationscentret, fra Sundhedscentret og fra jobcentret i Holbæk.

Vi har udarbejdet en informationsvideo om NFA i samarbejde med en tidligere borger, og det kommende år ser vi med faglig spænding frem til et samarbejde med social- og arbejdsmedicinsk klinik, der viser stor interesse for vores indsats, intervention og resultater.

Se videoen her: <https://video.holbaek.dk/SIOU/skadepaahjernen.mp4>

Det dobbelte KRAM

Vores ergoterapeutiske neurologiske intervention tager altid udgangspunkt i borgerens følelse af meningsfuldhed og medinddragelse. Borgerne er pilot i eget liv og i NFA er det en naturlig del af arbejdet, at inddrage elementer fra det dobbelte KRAM. Det kan f.eks. foregå således:

Hans var ansat som formand i et anlægssfirma, da han blev ramt af en blodprop i hjernen. Da Hans blev tilknyttet NFA var han netop blevet opsagt i stillingen og havde depressive træk, idet han isolerede sig, var inaktiv, grædende og spiste sparsomt. I NFA arbejdes der med at hjælpe Hans med at få spist en ernæringsrigtig **kost** og opnå faste måltider fordelt over døgnet, så blodsukkeret blev holdt stabilt og der var energi til hele dagen.

For at øge udholdenheden, mindske symptomer og forebygge sygdom, var der samtaler om hvordan han prioriterede **motion** når energien var lav. Hans blev støttet i at genoptage gå- og cykelture og i samarbejde med Hans og hustru blev der udarbejdet et ugeskema med faste træningstider. Hans begyndte i virksomhedspraktik og via afprøvninger, psykoekudation og erfaringer har Hans **accepteret**, at han har behov for variation, lavere tempo, nye arbejdsopgaver og flere pauser for at varetage et job. Under forløbet har han arbejdet med strategier til **mestring** af de ændrede livsvilkår. Efter 6 måneder i NFA, blev Hans afsluttet til det ordinære arbejdsmarked på 30 timer og har selv fundet et fast arbejde. Hans har fortsat udfordringer, der gør at han stadig har behov for at mestre sin hverdag anderledes og han anvender dagligt de tillærte strategier.

Samarbejde med Holbæk Sygehus 2023

Kommunikationscentret har gennem en årrække haft samarbejdsaftale med Holbæk Sygehus. Der er således leveret 58 timers audiologopædisk bistand ugentligt. Aftalen har i 2023 bidraget til, at 277 borgere har modtaget logopædisk intervention på sygehuset. Se ydelseskatalog for yderligere beskrivelse af ydelsen.

Sager med andre betalingskommuner 2023

IKT, Taleteam og LæseTek har udover de optalte ydelser finansieret på abonnement også løst kommunikationsopgaver i forhold til enkelte borgere fra andre kommuner.

Afrunding

Fra CSU Kommunikationscentret står vi gerne til rådighed for yderligere oplysninger om vores ydelser eller udvikling af nye tilbud og samarbejdsformer i forhold til vores målgrupper.

Læs mere om os i vedlagte ydelseskatalog eller på vores hjemmeside:

www.csu-holbaek.dk.

Kontakt for yderligere information:

Lisbeth Kudahl, afdelingsleder for Kommunikationscentret, CSU Holbæk.

likud@holb.dk / tlf. 7236 7325

Tak for godt samarbejde i 2023.

Venlig hilsen

Lisbeth Kudahl
afd. leder